

Factsheet maatregelen Q-koorts (10 augustus 2010)

Inleiding

Q-koorts in Nederland

Q-koorts is een infectieziekte die van dieren kan overgaan op mensen. De afgelopen jaren zijn in Nederland veel mensen ziek geworden van Q-koorts. Om te voorkomen dat er de komende jaren weer meer mensen ziek worden, hebben de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) maatregelen genomen.

Afbouw van de maatregelen

Tot nu toe zijn er dit jaar veel minder mensen ziek geworden dan vorig jaar. Hierdoor lijkt het erop dat de genomen maatregelen effectief zijn geweest. Ook is uit onderzoek gebleken dat het vaccin voor dieren goed werkt. Vaccinatie voorkomt grotendeels dat dieren besmet raken. Bij dieren die toch besmet zijn, zorgt vaccinatie ervoor dat er minder Q-koortsbacteriën worden uitgescheiden.

De deskundigen verwachten dat een vaccinatiecampagne van een aantal jaren zal leiden tot zeer grote vermindering van de verspreiding van de Q-koortsbacterie. Daarom is het volgens de ministers verantwoord om de maatregelen aan te passen.

Hieronder worden alle verschillende maatregelen per categorie geiten- of schapenhouder opgesomd. Voor de meest recente wet- en regelgeving kunt u kijken op ww.minlnv.nl/qkoorts. Hier vindt u ook meer informatie en antwoorden op veel gestelde vragen.

Laatste wijziging: verduidelijking van alinea over aanvoer van dieren bij opfokbedrijven met meer dan 50 geiten of schapen bestemd voor de melkproductie.

Melkgeiten-en melkschapenbedrijven met meer dan 50 dieren ('vrije bedrijven')

Verplichte maatregelen:

- *Tankmelkmonitoring:* Eenmaal per maand wordt een monster uit de melktank genomen. Dit wordt door de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) gecontroleerd op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie. Als het monster positief is, wordt het ter bevestiging opgestuurd naar het Centraal Veterinair Instituut (CVI). Het CVI licht de houder en de VWA in wanneer ook daar de uitslag positief is. De VWA verklaart daarop het bedrijf verdacht. (zie verder onder 'verdachte bedrijven') Als een bedrijf verdacht verklaard is, komt de VWA langs om een nieuw tankmelkmonster te nemen. Dit wordt onderzocht door het CVI. Als in dit monster de Q-koortsbacterie weer wordt aangetroffen, krijgt het bedrijf van de VWA een 'besmettingsbrief'. (zie verder onder 'besmette bedrijven'. Als dit monster niet positief is, wordt de verdachtstatus weer opgeheven. Tijdens de lammerperiode (februari tot juni) wordt de tankmelk iedere twee weken gecontroleerd.
- *Bezoekersverbod:* het bezoekersverbod geldt niet voor vrije bedrijven. Melkgeiten- en melkschapenbedrijven met meer dan 50 dieren én een publieksfunctie mogen alleen bezoekers toelaten als de dieren tijdig en volledig zijn gevaccineerd. De regels van het apart aflammeren gelden dan niet voor deze bedrijven, omdat zij meedoen aan de tankmelkmonitoring.
- *Aanvoerverbod:* Tijdig en volledig gevaccineerde dieren van vrije bedrijven mogen worden aangevoerd. Als er (nog) geen vaccinatieplicht geldt, zoals voor dieren jonger dan 3 maanden, mogen de dieren ook ongevaccineerd worden aangevoerd. Let op: het uitbreidingsverbod en het verbod op nieuwvestiging blijven wel gelden (zie onder).
- *Levenslang fokverbod:* Dieren die geen levenslang fokverbod hebben, mogen worden gedekt. Op bedrijven die voor 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt voor alle achtergebleven geiten en schapen een levenslang fokverbod. Op bedrijven die na 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt uitsluitend een levenslang fokverbod indien niet voor alle dieren op het moment van besmetverklaring aan de vaccinatieplicht is voldaan. Het levenslange fokverbod wordt in het I&R-systeem vastgelegd. Let op: het uitbreidingsverbod en het verbod op nieuwvestiging blijven wel gelden (zie onder).

- *Uitbreidingsverbod en verbod op nieuwvestiging:* Het aantal geiten en schapen op het bedrijf mag, behoudens enkele uitzonderingen, niet meer zijn dan het aantal dieren dat in het kader van de novembertelling van 2009 is aangegeven bij de Dienst Regelingen van LNV.
- *Mestmaatregelen:* Mest die verwijderd wordt uit de stal moet 90 dagen afgedekt worden opgeslagen op de locatie waar de mest is geproduceerd. De houder moet een administratie bijhouden van de data waarop de stal wordt uitgemest, de begin- en einddatum van de compostingsperiode, en de datum van het uitrijden van de mest op het land. In deze administratie worden de hoeveelheden mest vermeld, uitgedrukt in kubieke meters. De administratie moet twee jaar bewaard worden.
- *Vaccinatieplicht:* alle schapen en geiten op het bedrijf moeten in principe vóór 1 juni 2010 zijn ingeënt tegen Q-koorts. Dieren die niet vóór 1 juni gevaccineerd kunnen worden omdat ze de leeftijd van 3 maanden nog niet hebben bereikt, moeten vóór 1 januari 2011 gevaccineerd worden. Deze dieren moeten in ieder geval twee weken voordat ze een dier dekken of gedekt worden, zijn gevaccineerd. Het aantal gevaccineerde dieren moet worden gemeld aan de GD. Daarnaast moet vaccinatie van ieder dier worden vastgelegd in het I&R systeem. Schapen en geiten die voor het eerst gevaccineerd worden, moeten tweemaal worden ingeënt met een tussenpoos van tenminste 3 weken. Dieren die voor 16 december 2009 al gevaccineerd zijn, krijgen één herhalingsvaccinatie. De vaccinatieplicht geldt niet voor dieren die in 2010 geboren worden en ook dit jaar worden afgevoerd naar de slacht. Deze niet-gevaccineerde dieren mogen in de tussentijd niet worden ingezet voor de fok.
- *Meldplicht:* Op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf. Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.
- *Identificatie en Registratie (I&R):* schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem. Verder moet per dier worden vastgelegd of het dier is gevaccineerd.

Adviezen:

- *Hygiëneprotocol:* In het Hygiëneprotocol voor melkgeiten- en schapenhouderijen staan adviezen om de kans op verspreiding van de Q-koortsbacterie naar mensen te verkleinen. De adviezen hebben betrekking op de algemene hygiëne, de mestopslag, het vervoeren en uitrijden van mest en de aflammerperiode. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minlnv.nl/qkoorts.

Melkgeiten- en melkschapenbedrijven met meer dan 50 dieren die op basis van het tankmelkonderzoek verdacht zijn verklaard ('verdachte bedrijven')

Verplichte maatregelen:

- *Tankmelkmonitoring:* De VWA verklaart een bedrijf verdacht als uit het onderzoek van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) én het Centraal Veterinair Instituut (CVI) blijkt dat de Qkoortsbacterie aanwezig is in de tankmelk. De veehouder wordt daarover geïnformeerd. Als een bedrijf verdacht verklaard is, komt de VWA langs om een nieuw tankmelkmonster te nemen. Dit wordt onderzocht door het CVI. Als in dit monster de Q-koortsbacterie weer wordt aangetroffen, krijgt het bedrijf van de VWA een 'besmettingsbrief'.
- *Bezoekersverbod:* het is niet toegestaan bezoekers toe te laten tot de stal. Alleen mensen die voor hun beroep in de stal moeten komen (bijvoorbeeld dierenartsen of controleurs van de AID) mogen de stal betreden. Het bezoekersverbod geldt ook voor verdachte bedrijven met een publieksfunctie, ook als alle dieren tijdig en volledig zijn gevaccineerd.
- *Aanvoerverbod:* Tijdig en volledig gevaccineerde dieren van vrije bedrijven mogen worden aangevoerd. Als er (nog) geen vaccinatieplicht geldt, zoals voor dieren jonger dan 3 maanden, mogen de dieren ook ongevaccineerd worden aangevoerd. Let op: het uitbreidingsverbod en het verbod op nieuwvestiging blijven wel gelden (zie onder).

- *(Levenslang) fokverbod:* Het algemene fokverbod wordt op 15 juli 2010 ingetrokken. Vanaf die datum is het dus toegestaan dieren die geen levenslang fokverbod hebben te laten dekken. Op bedrijven die voor 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt voor alle achtergebleven geiten en schapen een levenslang fokverbod. Op bedrijven die na 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt uitsluitend een levenslang fokverbod indien niet voor alle dieren op het moment van besmetverklaring aan de vaccinatieplicht is voldaan. Het levenslange fokverbod wordt in het I&R systeem vastgelegd. Let op: het uitbreidingsverbod en het verbod op nieuwvestiging blijven wel gelden (zie onder).
- *Uitbreidingsverbod en verbod op nieuwvestiging:* Het aantal geiten en schapen op het bedrijf mag, behoudens enkele uitzonderingen, niet meer zijn dan het aantal dieren dat in het kader van de novembertelling van 2009 is aangegeven bij de Dienst Regelingen van LNV.
- *Afvoerverbod:* Zieke of verdachte dieren mogen op grond van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) niet verplaatst worden. Verdachte en besmette bedrijven mogen dieren wel afvoeren naar het slachthuis. Dieren jonger dan vier maanden mogen ook naar opfokbedrijven worden afgevoerd en dieren jonger dan vier weken mogen worden afgevoerd naar een afmestbedrijf. Als een verdacht verklaard bedrijf dieren afvoert naar een opfokbedrijf, moet er een één-op-één relatie zijn met dat opfokbedrijf. Dat betekent dat er op het opfokbedrijf uitsluitend schapen en geiten aanwezig mogen zijn die afkomstig zijn van het betreffende melkleverende bedrijf. Daarnaast mag het opfokbedrijf alleen schapen of geiten afvoeren naar datzelfde verdachtverkeerde melkgeitenbedrijf (of naar het slachthuis).
- *Mestmaatregelen:* Het verwijderen van mest uit de stal is verboden vanaf het begin van de lammerperiode tot 30 dagen na afloop van de lammerperiode. Mest die verwijderd wordt uit de stal moet gedurende 150 dagen afgedekt worden opgeslagen op de locatie waar de mest is geproduceerd. Bedrijven zijn verplicht een administratie bij te houden van de lammerperiode en van de data waarop de stal wordt uitgemest, begin- en einddatum van de composteringsperiode, en de datum van het uitrijden van de mest op het land. In deze administratie worden de hoeveelheden mest vermeld, uitgedrukt in kubieke meters. De administratie moet twee jaar bewaard worden.
- *Hygiënemaatregelen:* ongedierte op het bedrijf moet bestreden worden en er moeten voldoende bakken aanwezig zijn voor abortusmateriaal, bedrijven die rauwe melk (of rauwmelkseproducten) maken moeten de melk pasteuriseren, e.d.
- *Vaccinatieplicht:* alle schapen en geiten op het bedrijf moeten in principe vóór 1 juni 2010 zijn ingeënt tegen Q-koorts. Dieren die niet vóór 1 juni gevaccineerd kunnen worden omdat ze de leeftijd van 3 maanden nog niet hebben bereikt, moeten vóór 1 januari 2011 gevaccineerd worden. Deze dieren moeten in ieder geval twee weken voordat ze een dier dekken of gedekt worden, zijn gevaccineerd. Het aantal gevaccineerde dieren moet worden gemeld aan de GD. Daarnaast moet vaccinatie van ieder dier worden vastgelegd in het I&R systeem. Schapen en geiten die voor het eerst gevaccineerd worden, moeten tweemaal worden ingeënt met een tussenpoos van tenminste 3 weken. Dieren die voor 16 december 2009 al gevaccineerd zijn, krijgen één herhalingsvaccinatie. De vaccinatieplicht geldt niet voor dieren die in 2010 geboren worden en ook dit jaar worden afgevoerd naar de slacht. Deze niet-gevaccineerde dieren mogen in de tussentijd niet worden ingezet voor de fok.
- *Meldplicht:* Op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf. Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.
- *Identificatie en Registratie (I&R):* schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem. Verder moet per dier worden vastgelegd of het dier is gevaccineerd.

Adviezen:

- *Hygiëneprotocol:* In het 'Hygiëneprotocol voor melkgeiten- en schapenhouderijen' staan adviezen om de kans op verspreiding van de Q-koortsbacterie naar mensen te verkleinen. De adviezen hebben betrekking op de algemene hygiëne, de mestopslag, het vervoeren en

uitrijden van mest en de aflammerperiode. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minlnv.nl/qkoorts.

Melkgeiten- en melkschappenbedrijven met meer dan 50 dieren die op basis van het tankmelkonderzoek besmet zijn verklaard ('besmette bedrijven')

Verplichte maatregelen:

- *Tankmelkmonitoring*: een bedrijf wordt besmet verklaard als de Q-koortsbacterie door het CVI wordt aangetroffen in het tweede tankmelkmonster (dit tankmelkmonster is door de VWA genomen). De veehouder ontvangt een 'besmettingsbrief' van de VWA. Het verplichte tankmelkonderzoek vindt bij besmette bedrijven één keer per twee weken plaats.
- *Bekendmaking besmetstatus*: De VWA plaatst bij besmette bedrijven een bord in de tuin. Dit bord blijft staan tot het moment dat de besmetstatus van het bedrijf officieel opgeheven is (ook na het ruimen van dieren moet het bord dus blijven staan). Op de website van de VWA staat een kaart met alle besmette bedrijven. De adresgegevens van besmette bedrijven staan ook op deze website.
- *Ruimen*: het ruimen van drachtige dieren op besmette bedrijven was een eenmalige noodmaatregel. Bedrijven die na 15 juli 2010 besmet worden verklaard, zijn tijdig gevaccineerd. Daarom worden er geen dieren geruimd.
- *Bezoekersverbod*: Er geldt een bezoekersverbod voor de stallen waar geiten of schapen gehouden worden en voor de ruimte er omheen. Alleen mensen die voor hun beroep of bedrijf op het bedrijf langskomen, mogen in stallen van besmette bedrijven komen.
- *Aanvoerverbod*: Tijdig en volledig gevaccineerde dieren van vrije bedrijven mogen worden aangevoerd. Als er (nog) geen vaccinatieplicht geldt, zoals voor dieren jonger dan 3 maanden, mogen de dieren ook ongevaccineerd worden aangevoerd. Let op: het uitbreidingsverbod en het verbod op nieuwvestiging blijven wel gelden (zie onder).
- *(Levenslang) fokverbod*: Het algemene fokverbod wordt op 15 juli 2010 ingetrokken. Vanaf die datum is het dus toegestaan dieren die geen levenslang fokverbod hebben te laten dekken. Op bedrijven die voor 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt voor alle achtergebleven geiten en schapen een levenslang fokverbod. Op bedrijven die na 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt uitsluitend een levenslang fokverbod indien niet voor alle dieren op het moment van besmetverklaring aan de vaccinatieplicht is voldaan. Het levenslange fokverbod wordt in het I&R systeem vastgelegd. Let op: het uitbreidingsverbod en het verbod op nieuwvestiging blijven wel gelden (zie onder).
- *Uitbreidingsverbod en verbod op nieuwvestiging*: Het aantal geiten en schapen op het bedrijf mag, behoudens enkele uitzonderingen, niet meer zijn dan het aantal dieren dat in het kader van de novembertelling van 2009 is aangegeven bij de Dienst Regelingen van LNV.
- *Afvoerverbod*: Zieke of verdachte dieren mogen op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) niet verplaatst worden. Verdachte en besmette bedrijven mogen dieren wel afvoeren naar het slachthuis. Dieren jonger dan vier maanden mogen ook naar opfokbedrijven worden afgevoerd en dieren jonger dan vier weken mogen worden afgevoerd naar een afmestbedrijf. Als een besmet verklaard bedrijf dieren afvoert naar een opfokbedrijf, moet er een één-op-één relatie zijn met dat opfokbedrijf. Dat betekent dat er op het opfokbedrijf uitsluitend schapen en geiten aanwezig mogen zijn die afkomstig zijn van het betreffende melkleverende bedrijf. Daarnaast mag het opfokbedrijf alleen schapen of geiten afvoeren naar datzelfde besmetverklaarde melkgeitenbedrijf (of naar het slachthuis).
- *Mestmaatregelen*: Het verwijderen van mest uit de stal is verboden vanaf het moment dat het bedrijf besmet is verklaard tot 30 dagen na het einde van de lammerperiode. Mest die verwijderd wordt uit de stal moet gedurende 150 dagen afgedekt worden opgeslagen op de locatie waar de mest is geproduceerd. Bedrijven zijn verplicht een administratie bij te houden van de lammerperiode en van de data waarop de stal wordt uitgemest, begin- en einddatum van de compostingsperiode, en de datum van het uitrijden van de mest op het land. In deze administratie worden de hoeveelheden mest vermeld, uitgedrukt in kubieke meters. De administratie moet twee jaar bewaard worden.

- *Hygiënemaatregelen:* ongedierte op het bedrijf moet bestreden worden, bedrijven die rauwe melk (of rauwmelkseproducten) maken moeten de melk pasteuriseren, e.d.
- *Vaccinatieplicht:* alle schapen en geiten op het bedrijf moeten in principe vóór 1 juni 2010 zijn ingeënt tegen Q-koorts. Dieren die niet vóór 1 juni gevaccineerd kunnen worden omdat ze de leeftijd van 3 maanden nog niet hebben bereikt, moeten vóór 1 januari 2011 gevaccineerd worden. Deze dieren moeten in ieder geval twee weken voordat ze een dier dekken of gedekt worden, zijn gevaccineerd. Het aantal gevaccineerde dieren moet worden gemeld aan de GD. Daarnaast moet vaccinatie van ieder dier worden vastgelegd in het I&R systeem. Schapen en geiten die voor het eerst gevaccineerd worden, moeten tweemaal worden ingeënt met een tussenpoos van tenminste 3 weken. Dieren die voor 16 december 2009 al gevaccineerd zijn, krijgen één herhalingsvaccinatie. De vaccinatieplicht geldt niet voor dieren die in 2010 geboren worden en ook dit jaar worden afgevoerd naar de slacht. Deze niet-gevaccineerde dieren mogen in de tussentijd niet worden ingezet voor de fok.
- *Meldplicht:* Op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf. Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.
- *Identificatie en Registratie (I&R):* alle schapen en geiten op het bedrijf (dus ook de dieren jonger dan 6 maanden) moeten binnen 14 dagen na de besmetverklaring worden geregistreerd in het I&R systeem. Verder moet per dier worden vastgelegd of het dier is gevaccineerd en of het dier een levenslang fokverbod heeft.

Adviezen:

- *Hygiëneprotocol:* In het 'Hygiëneprotocol voor melkgeiten- en schapenhouderijen' staan adviezen om de kans op verspreiding van de Q-koortsbacterie naar mensen te verkleinen. De adviezen hebben betrekking op de algemene hygiëne, de mestopslag, het vervoeren en uitrijden van mest en de aflammerperiode. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minlnv.nl/qkoorts.

Opfokbedrijven met meer dan 50 geiten of schapen bestemd voor de melkproductie

Verplichte maatregelen:

- *Aanvoer:* Opfokbedrijven mogen jonge dieren aanvoeren van vrije bedrijven. Deze dieren moeten minimaal twee weken voor het dekken gevaccineerd worden. Vervolgens mogen deze dieren zowel naar vrije als naar besmette bedrijven worden afgevoerd. Als opfokbedrijven dieren willen aanvoeren van besmette bedrijven moet er sprake zijn van een één-op-één relatie. Dat wil zeggen dat er op het opfokbedrijf alleen schapen of geiten mogen staan die afkomstig zijn van het betreffende besmette melkgeiten- of melkschapenbedrijf. Vervolgens mag het opfokbedrijf alleen schapen of geiten afvoeren naar datzelfde besmette melkgeitenbedrijf (of naar het slachthuis).
- *(Levenslang) fokverbod:* Het algemene fokverbod wordt op 15 juli 2010 ingetrokken. Vanaf die datum is het dus toegestaan dieren die geen levenslang fokverbod hebben te laten dekken. Op bedrijven die voor 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt voor alle achtergebleven geiten en schapen een levenslang fokverbod. Op bedrijven die na 1 juni 2010 besmet zijn verklaard, geldt uitsluitend een levenslang fokverbod indien niet voor alle dieren op het moment van besmetverklaring aan de vaccinatieplicht is voldaan. Het levenslange fokverbod wordt in het I&R systeem vastgelegd.
- *Vaccinatieplicht:* alle schapen en geiten op het bedrijf moeten in principe vóór 1 juni 2010 zijn ingeënt tegen Q-koorts. Dieren die niet vóór 1 juni gevaccineerd kunnen worden omdat ze de leeftijd van 3 maanden nog niet hebben bereikt, moeten vóór 1 januari 2011 gevaccineerd worden. Deze dieren moeten in ieder geval twee weken voordat ze een dier dekken of gedekt worden, zijn gevaccineerd. Het aantal gevaccineerde dieren moet worden gemeld aan de GD. Daarnaast moet vaccinatie van ieder dier worden vastgelegd in het I&R systeem. Schapen en

geiten die voor het eerst gevaccineerd worden, moeten tweemaal worden ingeënt met een tussenpoos van tenminste 3 weken. Dieren die voor 16 december 2009 al gevaccineerd zijn, krijgen één herhalingsvaccinatie. Voor bedrijven die in 2010 lammetjesaaidagen willen organiseren, geldt dat alle dieren volledig gevaccineerd moeten zijn vóór de lammetjesaaidag. De vaccinatieplicht geldt niet voor dieren die in 2010 geboren worden en ook dit jaar worden afgevoerd naar de slacht. Deze niet-gevaccineerde dieren mogen in de tussentijd niet worden ingezet voor de fok.

- *Uitbreidingsverbod en verbod op nieuwvestiging*: voor opfokbedrijven geldt geen uitbreidings- of nieuwvestigingsverbod.
- *Meldplicht*: Op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf. Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.
- *Identificatie en Registratie (I&R)*: schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem.

Adviezen:

- *Hygiëneprotocol*: In het 'Hygiëneprotocol voor melkgeiten- en schapenhouderijen' staan adviezen om de kans op verspreiding van de Q-koortsbacterie naar mensen te verkleinen. De adviezen hebben betrekking op de algemene hygiëne, de mestopslag, het vervoeren en uitrijden van mest en de aflammerperiode. Voor zover van toepassing op de situatie op opfokbedrijven gelden deze adviezen ook voor opfokbedrijven. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minlnv.nl/qkoorts.

Kleinschalige melkgeiten- en melkschapenhouders met minder dan 50 dieren zonder publieksfunctie

Verplichte maatregelen:

- *Meldplicht*: Op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf. Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.
- *Identificatie en Registratie (I&R)*: schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem.

Adviezen:

- *Hygiëneprotocol*: In het 'Hygiëneprotocol voor melkgeiten- en schapenhouderijen' staan adviezen om de kans op verspreiding van de Q-koortsbacterie naar mensen te verkleinen. De adviezen hebben betrekking op de algemene hygiëne, de mestopslag, het vervoeren en uitrijden van mest en de aflammerperiode. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minlnv.nl/qkoorts

Bedrijven met een publieksfunctie

De definitie van een bedrijf met een publieksfunctie is 'Een locatie waar schapen en geiten worden gehouden die is opengesteld voor publiek met het oogmerk om direct contact tussen publiek en dieren te faciliteren'. Hier vallen naast kinderboerderijen, zorgboerderijen, dierentuinen, bedrijven die lammetjesaaidagen organiseren ook bijvoorbeeld campingboeren en zorginstellingen met schapen en geiten onder.

Verplichte maatregelen:

- *Vaccinatieplicht:* alle schapen en geiten op bedrijven met een publieksfunctie moeten vóór 1 januari 2011 zijn ingeënt tegen Q-koorts. Voor bedrijven die in 2010 lammetjesaaidagen willen organiseren, geldt dat alle dieren volledig gevaccineerd moeten zijn vóór de lammetjesaaidag. Het aantal gevaccineerde dieren moet worden gemeld aan de GD. Daarnaast moet vaccinatie van ieder dier worden vastgelegd in het I&R systeem. Schapen en geiten die voor het eerst gevaccineerd worden, moeten tweemaal worden ingeënt met een tussenpoos van tenminste 3 weken. Dieren die al eerder gevaccineerd zijn, krijgen één herhalingsvaccinatie. De vaccinatieplicht geldt niet voor dieren die in 2010 geboren worden en ook dit jaar worden afgevoerd naar de slacht. Deze niet-gevaccineerde dieren mogen in de tussentijd niet worden ingezet voor de fok.
- *Gescheiden aflammeren:* schapen en geiten moeten na vier maanden dracht tot twee weken na het lammeren binnen gehouden worden en worden afgezonderd van bezoekers. Als een kinderboerderij niet de beschikking heeft over een dergelijke ruimte, is het bedrijf verplicht de drachtige geiten en schapen af te laten lammeren op een locatie zonder publieksfunctie. Als op deze locatie ook andere geiten en schapen staan, dan mogen de overgeplaatste dieren na het aflammeren niet meer terugkeren naar de locatie waar ze vandaan kwamen. Het afgezonderd houden van het publiek geldt ook voor de geboren lammetjes.
- *Meldplicht:* Op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf. Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.
- *Identificatie en Registratie (I&R):* schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem.

Adviezen:

- Hygiëneprotocol: In het 'Hygiëneprotocol voor geiten- en schapenbedrijven met een publieke functie' staan adviezen voor kleinschalige bedrijven zoals kinderboerderijen, zorgboerderijen, dierentuinen, en bedrijven met lammetjesaaidagen. De adviezen zijn bedoeld om de risico's van overdracht van Q-koorts van schapen en geiten naar mensen te beperken. Het hygiëneprotocol heeft betrekking op vaccinatie, aflammerperiode, aankoop en fok, mest en strooisel en algemene hygiëne. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minlnv.nl/qkoorts.

Houders van schapen in rondtrekkende kuddes en dieren in natuurgebieden

Verplichte maatregelen:

- *Vaccinatieplicht:* alle schapen en geiten moeten vóór 1 januari 2011 zijn ingeënt tegen Q-koorts. Voor bedrijven die in 2010 lammetjesaaidagen willen organiseren, geldt dat alle dieren volledig gevaccineerd hadden moeten zijn vóórdat de dieren gedekt werden. Het aantal gevaccineerde dieren moet worden gemeld aan de GD. Daarnaast moet vaccinatie van ieder dier worden vastgelegd in het I&R systeem. Schapen en geiten die voor het eerst gevaccineerd worden, moeten tweemaal worden ingeënt met een tussenpoos van tenminste 3 weken. Dieren die al eerder gevaccineerd zijn, krijgen één herhalingsvaccinatie. De vaccinatieplicht geldt niet voor dieren die in 2010 geboren worden en ook dit jaar worden afgevoerd naar de slacht.
- *Gescheiden van het publiek aflammeren:* Wanneer schapen en geiten tijdens het lammerseizoen gehouden worden in een schaapskooi, die openstaat voor bezoekers, wordt dit aangemerkt als een publieksfunctie. Voor deze bedrijven geldt dat dieren vanaf 4 maanden dracht tot twee weken na het lammeren afgezonderd moeten zijn van het publiek.
- *Meldplicht:* Op grond van de Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf.

Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.

- *Identificatie en Registratie (I&R)*: schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem.

Adviezen:

- *Hygiëneprotocol*: In het 'Hygiëneprotocol voor geiten- en schapenbedrijven met een publieke functie' staan adviezen voor kleinschalige bedrijven zoals kinderboerderijen, zorgboerderijen, dierentuinen, en bedrijven met lammetjesaaidagen. De adviezen zijn bedoeld om de risico's van overdracht van Q-koorts van schapen en geiten naar mensen te beperken. Het hygiëneprotocol heeft betrekking op vaccinatie, aflammerperiode, aankoop en fok, mest en strooisel en algemene hygiëne. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minInv.nl/qkoorts.

Bedrijven met meer dan 50 oaien en rammen (fokschapen)

Verplichte maatregelen:

- *Vaccinatieplicht*: alle rammen en oaien die ingezet worden voor de fokkerij (fokschapen) moeten vóór 1 augustus 2011 zijn ingeënt tegen Q-koorts. Voor bedrijven die in 2010 lammetjes-aaidagen willen organiseren, geldt dat de moederdieren minimaal twee weken voor het dekken volledig gevaccineerd hadden moeten zijn. Het aantal gevaccineerde dieren moet worden gemeld aan de GD. Daarnaast moet vaccinatie van ieder dier worden vastgelegd in het I&R systeem. Schapen die voor het eerst gevaccineerd worden, moeten tweemaal worden ingeënt met een tussenpoos van tenminste 3 weken. Dieren die al eerder gevaccineerd zijn, krijgen één herhalingsvaccinatie. De vaccinatieplicht geldt niet voor dieren die in 2010 geboren worden en ook dit jaar worden afgevoerd naar de slacht. Deze niet gevaccineerde dieren mogen in de tussentijd niet worden ingezet voor de fok.
- *Meldplicht*: Op grond van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf. Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie.
- *Identificatie en Registratie (I&R)*: schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem.

Hobbydierhouders

Verplichte maatregelen:

- *Identificatie en Registratie (I&R)*: schapen en geiten moeten binnen zes maanden na hun geboorte worden geregistreerd in het I&R systeem.
- *Meldplicht*: Op grond van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) zijn houders en dierenartsen verplicht verschijnselen van een besmettelijke dierziekte te melden bij de VWA. Abortussen is één van de kenmerken van Q-koorts op een geiten- of schapenbedrijf (alle geiten en schapenhouders, dus ook hobbydierhouders, worden in de wet gezien als 'bedrijf'). Daarom moeten geiten- of schapenhouders abortussen melden bij de VWA. Na melding doet de VWA onderzoek op het bedrijf. Onderdeel van dit onderzoek is een test op de aanwezigheid van de Qkoortsbacterie.

Verder zijn er geen verplichte maatregelen voor deze categorie bedrijven, tenzij ze ook onder één van de categorieën bedrijven kunnen vallen genoemd onder 'Bedrijven met een publieksfunctie'.

Adviezen:

- *Hygiëneprotocol:* Hobbydierhouders wordt geadviseerd de adviezen uit het 'Hygiëneprotocol voor geiten- en schapenbedrijven met een publieke functie' op te volgen. De adviezen zijn bedoeld om de risico's van overdracht van Q-koorts van schapen en geiten naar mensen te beperken. Het hygiëneprotocol heeft betrekking op vaccinatie, aflammerperiode, aankoop en fok, mest en strooisel en algemene hygiëne. Het hygiëneprotocol is te vinden op www.minlnv.nl/qkoorts
- *Vaccinatie:* Hobbydierhouders kunnen er voor kiezen hun dieren te vaccineren. Op de website van de GD (<http://www.capraovis.nl>) staat een formulier waarmee hobbydierhouders vaccinatie kunnen aanvragen.